

**Odôvodnenie pripomienok k návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon
č. 309/2009 Z. z. o podpore obnoviteľných zdrojov energie a vysoko účinnej
kombinovanej výroby a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení
neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony
(číslo legislatívneho procesu LP/2018/280)**

Odôvodnenie k bodom 1, 2 a 7

Vzhľadom na navrhovanú zmenu definície prístupu výrobcov elektriny do sústavy a spoplatnenie prístupu do sústavy (G komponent) navrhujeme, aby sa náklady výrobcov s právom na podporu spojené so zabezpečením prístupu považovali za ekonomicky oprávnený náklad, ktorý bude zohľadnené v rámci cenotvorby pri určovaní ceny elektriny. Ide nepochybne o takýto druh nákladu, pre výrobcov je obligatórny na základe povinnosti vyplývajúcej z právneho predpisu a súvisí priamo s výrobou elektriny ako ich regulovanou činnosťou. Úrad by mal získať oprávnenie zmeniť cenu elektriny a ponúknuť cenu v prípade, ak dôjde k zvýšeniu alebo zníženiu platby za prístup do sústavy. Zároveň navrhujeme prechodné ustanovenie (§ 18j ods. 14), podľa ktorého úrad zvýši všetkým existujúcim výrobcom s právom na podporu cenu elektriny o sumu zodpovedajúcu nákladom na zabezpečenie prístupu do sústavy, a to do 31. marca 2019. Pri prvotnom výpočte ceny elektriny v čase pred zavedením platby za prístup do sústavy neboli tieto náklady zohľadňované, tzn. že výrobcovia v prípade ich zavedenia majú právo na kompenzáciu v regulovanej cene elektriny. Táto skutočnosť vyplýva z konceptu regulácie cien v sieťových odvetviach (§ 12 ods. 3 zákona č. 250/2012 Z. z.), najmä však zo základného práva na podnikanie, podľa ktorého cenová regulácia musí zohľadňovať kompenzáciu všetkých ekonomicky oprávnených nákladov a možnosť tvorby primeraného zisku.

Odôvodnenie k bodu 3 a 5

Navrhované ustanovenia vychádzajú z princípu zachovania rozsahu podpory pre existujúcich výrobcov s právom na podporu aj po účinnosti novely, tzn. vrátane práva na výkup elektriny, ktorým sa nahrádza v súčasnosti uplatňovaný odber elektriny za cenu elektriny na straty. Model, ktorý navrhuje ministerstvo považujeme za nevhodný z dôvodu hrozby retroaktivity, zásahu do legitímnych očakávaní jednak výrobcov ale aj zmluvných výkupcov elektriny, ktorí už v súčasnosti zabezpečujú výkup elektriny z OZE na trhovej báze (mnohí na základe dlhoročných zmlúv, ktorých sa zákon nedotýka). Tieto následky môže mať predovšetkým požiadavka, aby všetci výrobcovia povinne uzavreli pre rok 2019 zmluvu o povinnom výkupe s výkupcom elektriny, ktorým bude podľa ust. § 18j ods. 12 každému známy miestne príslušný dodávateľ poslednej inštancie (t.j. ZSE Energia, Stredoslovenská energetika Východoslovenská energetika). Až následne sa má výrobcom umožniť, aby prvýkrát pre rok 2020 zmenili spôsob podpory a prešli zo systému povinného výkupu a doplatku na systém zmluvného výkupu a príplatku. Zmenu však budú môcť vykonať len jedným smerom a len raz. Navrhovaný model pritom obsahuje osobitný motivačný prvok, a to zvýšenie príplatku o sumy odplát pre povinného výkupcu a určený subjekt zúčtovania, ktoré sa majú odchodom výrobcu na trh ušetriť.

Domnievame sa, že okrem vyššie uvedených ústavnoprávnych námietok, je navrhovaný model zbytočne komplikovaný a finančne náročný. Považujeme za nesytmové a nelogické nútiť všetkých výrobcov k odchodu zo zmluvného systému, v ktorom sa dnes už mnohí nachádzajú a následne ich finančne motivovať, aby sa na trh vrátili. Systém už dnes vykazuje značnú finančnú náročnosť a ministerstvom navrhovaný model je v tomto smere vyslovene kontraproduktívny. Preto navrhujeme, aby sa povinnosť návratu do systému povinného výkupu, ktorú reprezentuje povinnosť uzavretia zmluvy o povinnom výkupe a zmluvy o povinnom prevzatí zodpovednosti za odchýlku s účinnosťou od 1.1.2019 vzťahovala len na výrobcov, ktorí prevádzkujú zariadenia s inštalovaným výkonom do 250 kW.

Rovnaká hranica je totiž ustanovená aj pre zariadenia, ktoré budú uvedené do prevádzky po účinnosti novely. Zákon však musí rešpektovať aj to, že ostatní výrobcovia majú podľa súčasných pravidiel právo na podporu výkupom elektriny a prevzatím zodpovednosti za odchýlku, a preto aj oni musia mať zachované právo uzavrieť zmluvu o povinnom výkupe a povinnom prevzatí zodpovednosti za odchýlku (pôjde však o právo a nie o povinnosť). Výrobcom elektriny v zariadeniach s inštalovaným výkonom do 250 kW by malo ostať zachované právo prechádzať z jedného režimu podpory do druhého aj opakovane, pre väčších by malo platiť pôvodne navrhované jedenkrát a dost.

*Povaha pripomienok: **Zásadná***

Odôvodnenie k bodu 4 a 6

Navrhujeme v celom texte prechodných ustanovení § 18i a § 18j vypustiť formuláciu „a právo na takúto podporu pretrvá aj po 31. decembri 2018“ nakoľko ide o nejasný termín. Ministerstvo dlhodobo deklaruje, že súčasným poberateľom podpory by mali zostať zachované doterajšie podmienky podpory, a preto nie je zrejmé, čo sa má na myslí touto formuláciou, keď zjavne postačí odkaz na získanie práva na podporu v čase do účinnosti novely.

*Povaha pripomienok: **Zásadná***

Odôvodnenie k bodu 8

Ministerstvo v pripomienkovanom ustanovení navrhuje, aby sa za prístup do sústavy u výrobcov elektriny považovalo aj právo dodávať elektrinu do sústavy. Nešpecifikuje však bližšie, či má ísť o právo dodávať elektrinu v obchodnom zmysle alebo technickom, i keď inštitúty prístupu do sústavy a distribúcie elektriny sa v slovenských podmienkach chápu a uplatňujú podľa obchodných a nie fyzických tokov elektriny. Dodávkou elektriny sa totiž rozumie právo predávať elektrinu (§ 2 písm. b) pätnásty bod zákona o energetike), pričom realizácia tohto práva je podľa aktuálneho právneho stavu obmedzená len na držbu povolenia na dodávku elektriny, ktoré vydáva úrad. Dodávka elektriny je ďalej podmienená uzavretím zmluvy o dodávke elektriny, ktorej náležitosti definuje ust. § 26 ods. 1 zákona (ide o osobitný typ kúpnej zmluvy). Právo predávať elektrinu vyrobenú výrobcom elektriny je späté s jej vlastníctvom (právom disponovať s predmetom vlastníckeho práva). Je pritom obvyklé, že vyrobená elektrina sa predáva ešte pred vstupom do sústavy, kedy zodpovednosť za prepravu elektrinu k odberateľovi a využívanie sústavy na tieto účely predchádza logicky na osobu, ktorá elektrinu od výrobcu kúpila. Povahovo preto nemôže byť prístup do sústavy spojený s právom výrobcu dodávať elektrinu do sústavy v obchodnom zmysle, tzn. právom predávať elektrinu. Ide o logický rozpor.

Ak má však ísť o právo dodávať elektriny v technickom zmysle, tzn. o právo fyzicky dodávať elektriny do sústavy (definíciu obsahuje § 2 písm. a) desiaty bod vyhlášky úradu č. 24/2013 Z. z.), konštruje sa tu hybridný mechanizmus, v rámci ktorého sa prístup do sústavy a prenos / distribúcia elektriny uplatňujú podľa tokov obchodných, ale v prípade výrobcu bude rozhodujúci fyzický stav. Navyše je potrebné zobrať do úvahy fakt, že existujúci výrobcovia takéto právo už dnes majú a odvodzujú ho od existujúceho pripojenia do sústavy (§ 2 písm. a) jedenásty bod). To znamená, že výrobcovia si už za právo fyzicky dodávať elektrinu do sústavy zaplatili v rámci ceny pripojenia a za podmienok vyplývajúcich zo zmluvy o pripojení do sústavy (§ 26 ods. 2 a 3 zákona). Možnosť elektrinu fyzicky

dodávať do sústavy totiž vyplýva zo zabezpečenia dostatočného technického dimenzovania pripojenia do prenosovej sústavy resp. dostatočnej (maximálnej) rezervovanej kapacity v distribučnej sústavy. Návrh na rozšírenie pojmu prístupu do sústavy o časť práv, ktoré dnes upravuje iný inštitút sa preto zdá byť nelogické. Ak je však jeho zámerom len vytvorenie právneho základu na spoplatnenie výrobcov na periodickej báze, je potrebné upozorniť, že za právo fyzicky dodávať elektrinu do sústavy už výrobcovia zaplatili v jednorazovej podobe (v cene za pripojenie), pričom platí, že za poskytnutie rovnakého plnenia nie je možné žiadať opakovanú platbu. Vo výsledku tak môže viesť návrh ministerstva len k ďalším a ďalším sporom medzi výrobcami a prevádzkovateľmi sústavy, prípadne k iniciovaniu ďalšieho konania pred ústavným súdom.

Ak je zámerom ministerstva zaviesť platbu za prístup do sústavy, tzn. za rezervovanú prenosovú/distribučnú kapacitu za účelom prepravy elektriny sústavou (tzv. G komponent), takýto zámer je plne legitímny, avšak je potrebné ho koncipovať na úplne inej báze než je navrhované. V prvom rade sa vyžaduje legislatívne zabezpečiť prechod od súčasného regulačného rámca, v rámci ktorého sú za rezervovanie kapacity sústavy a prepravu elektriny zodpovední len koncoví odberatelia elektriny. Aplikuje sa totiž nemecký model tzv. poštovej známky, vyznačujúci sa socializáciou všetkých nákladov infraštruktúry. Prechod na model Entry - Exit (za prístup a distribúciu platí výrobca/obchodník aj koncový odberateľ) využívaný najmä v škandinávskych krajinách je legitímny, vyžaduje však hlbšiu analýzu problematiky a najmä podrobnejšiu zákonnú úpravu (kto platí, kto je oslobodený od platby, z akého základu sa platí, v akom podiele sa náklady rozdelia medzi Entry-platbu a Exit-platbu, kto uhradí Entry-platbu v prípade dovozu elektriny). Navyše, akékoľvek zvýšenie nákladov v regulovaných odvetviach (aj pri výrobe elektriny) z titulu novej právnej povinnosti znamená nárast ekonomicky oprávnených nákladov a ich obligatórne premietnutie do regulovaných cien, ktoré v konečnom dôsledku zaplatia koncoví odberatelia.

*Povaha pripomienky: **Zásadná***

Odôvodnenie k bodom 9, 10 a 11

Tieto pripomienky vychádzajú z rovnakých dôvodov ako pripomienka v bode 5, keďže účelom navrhovaných zákonných ustanovení je vytvorenie právneho rámca pre periodické spoplatnenie výrobcov elektriny a krajného sankčného mechanizmu pre prípad, že dobrovoľne nepristúpia k uzavretiu zmluvy o prístupe a distribúcii (prenose) elektriny v podobe odpojenia výrobcu od sústavy. Navrhujeme v prvom rade vypustenie týchto ustanovení a zahájenie verejnej diskusie a prípravných práv na právnej úprave, ktoré dôsledne upraví zavedenie modelu Entry – Exit, nastaví zákonné obmedzenie výšky periodického spoplatnenia výrobcov (v porovnaní s koncovými odberateľmi, x % : y %) a umožní prenesenie zvýšených nákladov výrobcov do regulovaných cien elektriny.

*Povaha pripomienok: **Zásadná***

Odôvodnenie k bodu 12

Ustanovenie oprávnenia elektroenergetického dispečingu obmedzovať výrobu elektriny na zariadeniach poberajúcich podporu podľa zákona č. 309/2009 Z. z., a to v rámci operatívneho riadenia sústavy, možno považovať za extrémny zásah do právnej istoty. Za obmedzenie bude síce výrobcovi patriť náhrada, tú má však určiť až vykonávacia vyhláška úradu, ktorá netvorí súčasť materiálov predložených spolu s novelou do medzirezortného pripomienkového konania, a to napriek tomu, že taká povinnosť vyplýva ministerstvu zo zákona č. 400/2015 Z. z. o tvorbe právnych predpisov a o Zbierke zákonov Slovenskej republiky (§ 7 ods. 1 písm. f). Nie je preto známe, či sa bude náhrada uplatňovať diferencovane podľa typu a výšky ujmy, ktorá môže vzniknúť výrobcovi z dôvodu obmedzení prijatých dispečingom.

*Povaha pripomienky: **Zásadná***